

آموزش و آزمون
دروس عمومی
ششم ابتدایی
برای دانش آموزان تیزهوش

از مجموعه ی (رشادت)
رمز شکوفایی استعدادهای دانش آموزان تیزهوش

محمد برجی اصفهانی
سعید عربزاده

به نام خداوند جان و خرد کزین برتر اندیشه برنگذرد

بسیاری از پدرها و مادرها، امروزه مایلند فرزندان خود را در مدارس تیزهوشان و یا مدارس خاص دیگر ثبت‌نام کنند. ورود به این‌گونه مدارس، با آزمون‌های دشواری همراه است که دانش‌آموز باید خود را برای شرکت در آنها آماده کند.

کتاب «دروس عمومی ششم ابتدایی برای دانش‌آموزان تیزهوش» از کتاب‌های مجموعه‌ی «رشادت» کتابی است که مطالب کتاب‌های عمومی ششم ابتدایی، شامل: آموزش قرآن، هدیه‌های آسمان، مطالعات اجتماعی و تفکر و پژوهش را در سطح پیشرفته ارائه می‌دهد. دانش‌آموز، ابتدا با خلاصه‌ی مباحث و نکته‌های مهم هر بخش آشنا می‌شود و سپس به سؤال‌های چهارگزینه‌ای آن بخش پاسخ می‌دهد؛ در پایان هم در ۱۰ آزمون جامع شرکت و سطح علمی خود را ارزیابی می‌کند.

امیدواریم کتاب حاضر، همه‌ی نیازهای دانش‌آموزان را در دروس عمومی برای شرکت در آزمون‌های ورودی مدارس خاص و تیزهوشان پاسخ‌گو باشد.

گفتنی است خانم مریم برجی اصفهانی زحمت کشیدن تصاویر کتاب را برعهده داشتند و سحر عرب‌زاده شعرهای مربوط را سروده‌اند. همچنین خانم حمیده صفرنژاد با ویرایش بخش‌هایی از کتاب، به ما در تهیه‌ی به موقع کتاب کمک کرده‌اند. جناب آقای مهندس عزیززاده هم دبیری مجموعه را برعهده دارند و این کتاب با راهنمایی‌ها و زیر نظر ایشان تهیه شده است؛ از همه‌ی این عزیزان سپاسگزاریم.

در پایان لازم می‌دانیم از جناب آقای یحیی دهقانی مدیرعامل محترم شرکت آموزشی، فرهنگی و انتشاراتی مبتکران که شرایط و امکانات لازم را برای چاپ این کتاب فراهم آوردند، تشکر کنیم.

همچنین از خانم‌ها ناهید صبائی و لیلا مهرعلی‌پور (حروفچین و صفحه‌آرا)، سمیرا و سمانه ایمان‌فرد، بهاره خُدای و مینا هرمزی (گرافیک‌ها) و مدیران و همکاران واحدهای حروفچینی، تولید و فروش سپاسگزاریم.

محمد بُرجی اصفهانی
سعید عرب‌زاده

فهرست

صفحه

عنوان

آموزش قرآن	بخش اول
درس نامه ۸	
سوالات ۱۸	
پاسخ نامه ۲۶	
هدیه های آسمان	بخش دوم
درس نامه ۳۲	
سوالات ۴۲	
پاسخ نامه ۵۵	
مطالعات اجتماعی	بخش سوم
درس نامه ۶۴	
سوالات ۷۸	
پاسخ نامه ۹۶	
تفکر و پژوهش	بخش چهارم
سوالات ۱۰۸	
پاسخ نامه ۱۱۹	
آزمون ها	بخش پنجم
آزمون (۱) ۱۲۶	
آزمون (۲) ۱۲۸	
آزمون (۳) ۱۳۰	
آزمون (۴) ۱۳۳	
آزمون (۵) ۱۳۵	
آزمون (۶) ۱۳۸	
آزمون (۷) ۱۴۱	
آزمون (۸) ۱۴۴	
آزمون (۹) ۱۴۷	
آزمون (۱۰) ۱۵۱	
آزمون (۱۱) ۱۵۴	

فهرست

عنوان

صفحه

بخش ششم

پاسخنامه‌ی آزمون‌ها

پاسخنامه‌ی آزمون (۱)	۱۵۸
پاسخنامه‌ی آزمون (۲)	۱۵۹
پاسخنامه‌ی آزمون (۳)	۱۶۰
پاسخنامه‌ی آزمون (۴)	۱۶۱
پاسخنامه‌ی آزمون (۵)	۱۶۲
پاسخنامه‌ی آزمون (۶)	۱۶۳
پاسخنامه‌ی آزمون (۷)	۱۶۴
پاسخنامه‌ی آزمون (۸)	۱۶۵
پاسخنامه‌ی آزمون (۹)	۱۶۶
پاسخنامه‌ی آزمون (۱۰)	۱۶۸
پاسخنامه‌ی آزمون (۱۱)	۱۷۰

آموزش قرآن

بخش

یه روز با مهربونی پرسید از آرمان آیدا
هیچ می‌دونی خدا جون داده به ما چه چیزها؟
گلای سرخ باغچه، زمین و آسمونو
بابای فیلی خوبو مامان مهربونو
دو دست برای کارو دو چشم برای دیدن
دو پا برای رفتن، دو گوش واسه شنیدن
هر چی که لازم داریم برای زندگی‌مون
از روی لطف و خوبی داده به ما خدا جون
فقط مخصوص اونو پرستش و عبادت
خدای مهربون رو ما می‌کنیم اطاعت

آموزش قرآن

درس اول

لغات جدید

مُؤْمِنُونَ: مؤمنان، افراد باایمان	قُلُوب: قلبها
صَلَاة: نماز	رِزْق: روزی
يُقِيمُونَ: بر پا می‌دارند.	يُنْفِقُونَ: انفاق می‌کنند.
يُؤْمِنُونَ: ایمان می‌آورند.	

یادآوری نکات روان‌خوانی

- ۱- حرف "ی" در حالات زیر خوانده نمی‌شود:
 - اگر زیر الف کوچک باشد. (ی)
 - بعد از تنوین فتحه بیاید. (ـِ ی)
- ۲- حرف (الف) در صورتی که بعد از واو آخر بیاید، خوانده نمی‌شود:
 - (وا) و لِكُلِّ دَرَجَاتٍ مِمَّا عَمِلُوا
- ۳- هرگاه حرف "واو" پایه‌ی همزه باشد، خوانده نمی‌شود.
 - انَّ السَّمْعَ وَ الْبَصَرَ وَ الْفُؤَادَ
- ۴- هرگاه حرف "ی" پایه‌ی همزه باشد، خوانده نمی‌شود.
 - هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِي الْمُنْشِرُ
- ۵- «~» علامت مد است و هرگاه روی صداهای (ا، و، ی) بیاید، آنها کشیده‌تر خوانده می‌شوند.
 - وَ لَا تُشْرِكْ بِهِيَ أَحَدًا.
- ۶- (ج، ز، ط، م) علامت‌های وقف هستند.

نکات مهم درس:

- ۱- در سوره‌ی انفال و نساء به اهمیت و جایگاه نماز در قرآن اشاره شده است.
- ۲- براساس آیات سوره‌ی انفال کسانی که بر خداوند توکل می‌کنند و نماز می‌خوانند و انفاق می‌کنند مؤمنان واقعی هستند.
- ۳- براساس آیه‌ی ۱۰۳ سوره‌ی نساء (إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا): الف) نماز برای مؤمنان حکمی واجب است. ب) در زمان‌های معین انجام می‌شود.
- ۴- کلمه‌ی صلاة، سه بار در آیه‌ی ۱۰۳ سوره‌ی نساء آمده است.
- ۵- در سوره‌ی «طه» درباره‌ی وقت نماز این‌گونه بیان شده است:

وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا وَمِنْ آنَاءِ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَى

و با حمد و ستایش، پیش از طلوع و غروب خورشید، با ستایش پروردگارت [او را] تسبیح گوی و برخی از ساعات شب و حوالی روز را به نیایش پرداز تا راضی و خشنود گردی.

سماوات: آسمان‌ها
رسول: پیامبر
مُبَشِّر: بشارت‌دهنده
الله: خدا

ارض: زمین
جُنود: لشکریان
نَذیر: هشداردهنده
فتح: پیروزی

نکات مهم درس:

- ۱- براساس آیات ۷ تا ۹ سوره‌ی فتح، ویژگی‌های پیامبر اکرم (ص) عبارت‌اند از: شاهد (گواه)، بشیر (بشارت‌دهنده) و نذیر (هشداردهنده).
- ۲- براساس آیه‌ی ۱ سوره‌ی فتح (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا)، خداوند پیروزی بزرگی نصیب پیامبر کرده است.
- ۳- رزمندگان ایران در طول ۸ سال جنگ تحمیلی، بیش از ۱۰۰ عملیات بزرگ اجرا کردند.
- ۴- نام عملیات‌های «فتح»، «لا إله إلا الله، مُحَمَّدٌ رَسولُ اللهِ» و «فتح المبين» از سوره‌ی فتح گرفته شده است.
- ۵- نام عملیات‌های «بدر» از سوره‌ی آل عمران و «انصار» از سوره‌ی صف گرفته شده است.
- ۶- نام عملیات «مطلع الفجر» از سوره‌ی قدر گرفته شده است.
- ۷- نام عملیات «رمضان» از سوره‌ی بقره گرفته شده است.
- ۸- نام عملیات «مرصاد» از سوره‌ی فجر گرفته شده است.

مُؤْمِنون: مؤمنان
قوم: گروه
اتَّقوا: تقوا پیشه کنید.
نساء: زنان

الَّذین: کسانی که
خیر: خوبی، بهتر
یا ایُّها: ای

نکات مهم درس:

- ۱- براساس آیه‌ی ۱۱ سوره‌ی حجرات (وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِاللُّغَابِ)، نباید از هم عیب‌جویی کنیم و همدیگر را با لقب ناپسند صدا بزیم.
- ۲- شعر زیر آیه‌ی «وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ» را یادآوری می‌کند:
سیر یک روز طعنه زد به پیاز
که تو مسکین چقدر بدجوی
گفت از عیب خویش بی‌خبری
زان ره، از خلق عیب می‌جوی
- ۳- طبق فرمایش امام علی (ع) باید با مردم مهربان باشیم چون یا برادر دینی ما هستند یا در آفرینش با ما یکسانند.
- ۴- حضرت علی (ع) در کتاب نهج البلاغه عهدنامه‌ای برای مالک اشتر نوشته است.
- ۵- براساس آیات ۱۰ و ۱۱ سوره‌ی حجرات، مؤمنان باهم برادرند.
براساس همین آیات، ما نباید دیگران را مسخره کنیم چه بسا آنها از ما بهتر باشند.

لغات جدید

ظَنّ: گمان
غَيْب: پنهان
بَصِير: بینا
انّ: قطعاً
يَعْلَمُ: می‌داند.

بَعْض: بعضی
تَعْمَلُونَ: عمل می‌کنید.
اجْتَنِبُوا: اجتناب و دوری کنید.
اثم: گناه

نکات مهم درس:

- ۱- براساس آیه‌ی ۱۲ سوره‌ی حجرات نباید در کار یکدیگر تجسس و پشت سر هم غیبت کنیم.
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا
- ۲- با توجه به آیه‌ی ۱۳ سوره‌ی حجرات، بهترین بندگان نزد خداوند، باتقواترین آنهاست. پس ملاک برتری، تقوا است.
إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ
- ۳- با توجه به آیه‌ی ۱۳ سوره‌ی حجرات، خداوند انسان‌ها را از نژادهای مختلف قرار داد تا یکدیگر را بشناسند.
يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا

درس پنجم

لغات جدید

جَنّات: بهشت‌ها
مُحْسِنِينَ: نیکوکاران
مُتَّقِينَ: افراد باتقوا
آیات: آیات، نشانه‌ها
بیان: قرآن (پیام روشن)

رَبّ: پروردگار
لَیْل: شب
عُیُونَ: چشمه‌ها
ناس: مردم

نکات مهم درس:

- ۱- براساس آیات ۱۵ تا ۱۹ سوره‌ی ذاریات، افراد باتقوا چون پیش از این نیکوکار بودند، در بهشت‌ها و چشمه‌سارها هستند.
- ۲- افراد باتقوا هنگام سحر عبادت می‌کردند و در اموالشان برای فقیران سهم مشخصی قرار می‌دادند.
- ۳- در آیه‌ی ۳۹ سوره‌ی «ق» درباره‌ی زمان نماز خواندن می‌فرماید:
وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ
خدا را قبل از طلوع خورشید و قبل از غروب آن، عبادت و ستایش کن.
- ۴- براساس سوره‌ی ذاریات، خداوند آسمان را بنا کرده و آن را گسترش می‌دهد.
وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ
- ۵- ژرژ گاموف (دانشمند روسی) در کتاب «آفرینش جهان» می‌گوید:
فضای جهان که از میلیاردها کهکشان تشکیل یافته، در حال انبساط و گسترش است.

۶- أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ حِفْظُ اللِّسَانِ

بهترین کارها در نزد خداوند، نگهداری زبان است.

این حدیث پیامبر (ص) با آیات ۱۱ و ۱۲ سوره‌ی حجرات ارتباط معنایی دارد.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِّن قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّن نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَرُوا بِاللِّقَابِ بئْسَ اللَّاسِمُ الضُّعُفُ الْإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ (۱۱)

يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا (۱۲)

۷- ترجمه‌ی ذکر تشهد در نماز به صورت زیر است.

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ گواهی می‌دهم که خدایی جز خدای یکتا نیست.

وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ او یکتا است و نیست شریکی برای او.

وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

و گواهی می‌دهم که محمد (ص) بنده‌ی او و پیامبر او است.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ بَارِكْ لَهُمْ!

درود فرست بر محمد (ص) و خاندان محمد (ص).

درس ششم

لغات جدید

رِزْقٌ: روزی	إِنْسٌ: انسان
قُوَّةٌ: قدرت و نیرو	ذِكْرٌ: تذکر
هُوٌّ: او	ذُو: صاحب
نَاسٌ: مردم	إِلَهُ: خدا، معبود

نکات مهم درس:

۱- آیات ۵۵ و ۵۶ سوره‌ی ذاریات بهتر است با توجه به بخش «انس با قرآن» در خانه، حفظ شود.

وَذَكَرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ يَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ (۵۵)

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ (۵۶)

۲- براساس آیه‌ی ۵۶ سوره‌ی ذاریات، هدف از خلقت جن و انسان، عبادت و اطاعت خداوند است.

۳- با توجه به آیه‌ی ۲۱ سوره‌ی طور، هر شخصی به نتیجه‌ی عمل خود می‌رسد.

كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِيْنٌ (۲۱)

۴- مصرع «به جز کشته‌ی خویشتن ندروی»، با آیه‌ی ۲۱ سوره‌ی طور، ارتباط معنایی دارد.

۵- قلب انسان در شبانه‌روز ۱۰۰ هزار بار می‌زند. خداوند از ما خواسته به نعمتهایی که در

وجودمان هست دقت کنیم.

و فِي أَنفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ

لغات جدید

شَمْس: خورشید
سَمَاء: آسمان
مِيزَان: ترازو
رَبّ: پروردگار
عَلِيم: دانا
بَصِير: بینا

قَمَر: ماه
شَجَر، شَجَرَة: درخت
خَلَق: آفرید
رَحْمَن: بخشنده
سَمِيع: شنوا
رَزَاق: روزی‌دهنده

نکات مهم درس:

- ۱- آیات ابتدایی سوره‌ی قمر به معجزه‌ی دو نیم کردن ماه (شَقَّ الْقَمَر) اشاره دارد.
اَفْتَرَبْتَ السَّاعَةَ وَاَنْشَقَّ الْقَمَرَ (۱)
وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ (۲)
- ۲- در آیات ۱ تا ۷ سوره‌ی الرَّحْمَن، خداوند به آفرینش انسان و نظم در گردش خورشید و ماه و نیز فرمان‌برداری مخلوقات اشاره می‌کند.
- ۳- خداوند در آیه‌ی ۱۷ سوره‌ی قمر درباره‌ی قرآن کریم می‌فرماید:
وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ
ما قرآن را برای پند و اندرز، قابل فهم و آسان کردیم.
- ۴- آیه‌ی (وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ) در سوره‌ی قمر، ۴ بار تکرار شده است.
- ۵- براساس آیه‌ی ۴۹ سوره‌ی قمر، خداوند هر چیز را به اندازه و سنجیده آفریده است.
إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ (۴۹)

نکات مهم

درس هشتم

لغات جدید

لُؤْلُؤٌ: مروارید
إِحْسَان: کار خوب، نیکی
هَل: آیا
رُقْمَان: انار

جَزَاءٌ: پاداش
إِسْم: نام
إِلَّا: جز، مگر
كُلٌّ: هر، همه

نکات مهم درس:

- ۱- آیه‌ی ۲۱ سوره‌ی الرَّحْمَن درباره‌ی قدردانی از نعمت‌های خدا است.
فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ (۲۱)
پس کدامین نعمت خدا را تکذیب می‌کنید؟!
- ۲- آیه‌ی «فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ» در سوره‌ی الرَّحْمَن ۳۱ مرتبه تکرار شده است.
- ۳- خداوند در آیه‌ی ۳۳ سوره‌ی الرَّحْمَن اشاره کرده است که گذشتن از مرزهای آسمان و زمین تنها با قدرت ممکن است.

يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفِذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانفِذُوا لَأَنْفِذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ (۳۳)

ای گروه جن و انس! اگر می‌توانید از مرزهای آسمان‌ها و زمین بگذرید، پس بگذرید. ولی نمی‌توانید مگر با قدرت و توانمندی.

۴- پیامبر اکرم (ص) در کتاب بحار الأنوار درباره‌ی مردان پارس فرمودند: دانش اگر در ثریا (آسمان) باشد، مردانی از سرزمین پارس بر آن دست خواهند یافت.

درس نهم

لغات جدید

ما: آب	نار: آتش
شَجَرَةٌ: درخت	عَظِيمٌ: بزرگ
أَيُّهَا: ای	أَنْتُمْ: شما
نَحْنُ: ما	تَشْكُرُونَ: شکر (می)کنید

نکات مهم درس:

۱- خداوند در آیات ۶۸ تا ۷۲ سوره‌ی واقعه از ما خواسته به نعمت‌هایی مانند آب آشامیدنی، آتش و درخت توجه کنیم.

۲- از فواید آب با توجه به آیات سوره‌ی واقعه می‌توان به آشامیدن و آبیاری درختان اشاره کرد.

۳- آیه‌ی ۷۹ سوره‌ی واقعه به اهمیت وضو در تلاوت قرآن اشاره دارد:

لَا يَمْسُهُ إِلَّا الْمَطَهَّرُونَ (۷۹)

با وضو و پاکیزگی به قرآن دست می‌زنند.

۴- آیه‌ی ۶۸ سوره‌ی واقعه درباره‌ی آب و آبادانی است:

أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ (۶۸)

آیا در آبی که هر روز می‌نوشید، دقت کرده‌اید؟

درس دهم

لغات جدید

نور: روشنائی، نور	بَشْرٌ: بشارت بده
جَنَّاتٍ: بهشت‌ها	سَبِيلٌ: راه
ءَامِنُوا: ایمان آوردند.	أَنْفَقُوا: انفاق کردند.

نکات مهم درس:

۱- خداوند در سوره‌ی حدید می‌فرماید کسانی که ایمان بیاورند و انفاق کنند، پاداش بزرگی خواهند داشت.

۲- خداوند در آیه‌ی ۴ سوره‌ی حدید می‌فرماید همیشه با بندگان خود هست و به آنها توجه دارد.

۳- وَ هُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ و خدا با شماست هر جا باشید.

۴- این شعر سهراب سپهری با آیهی (و هُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ) ارتباط معنایی دارد. و خدایی که در این نزدیکی است؛ لای این شب‌بوها؛ پای آن کاج بلند؛ روی آگاهی آب؛ روی قانون گیاه

۵- فضیل بن عیاض، راهزنی بود که با شنیدن آیات زیر از قرآن تصمیم گرفت راهش را تغییر دهد و به «فضیل عارف» مشهور گردید.

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ

آیا زمان آن نرسیده است که دل‌های مؤمنان به یاد خدا، خاشع (فروتن) گردد؟

۶- این حدیث پیامبر که در کتاب میزان‌الحکمه آمده است، با آیهی ۷۹ سوره‌ی مبارکه واقع (لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ) ارتباط معنایی دارد.

طَيَّبُوا أَفْوَاهَكُمْ بِالسَّوَاكِ، فَإِنَّهَا طُرُقُ الْقُرْآنِ

دهان‌های خود را به وسیله‌ی مسواک پاکیزه کنید، زیرا که دهان شما گذرگاه قرآن است.

۷- حروف مقطعه به حروفی گفته می‌شود که در ابتدای برخی سوره‌ها می‌آید و معنی مشخصی ندارد. این حروف باید مانند تلفظ حروف الفبای عربی خوانده شوند. مانند:

الم (۱) ← الف لام میم

ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ

یس (۱) ← یا سین

وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ (۲)

۸- آیهی ۶۱ سوره‌ی آل عمران درباره‌ی مباحله‌ی پیامبر با مسیحیان است:

فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ

هر کس درباره‌ی حضرت مسیح با تو بحث و جدل می‌کند،

مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ

پس از آنکه حقیقت روشن شد،

فَقُلْ تَعَالَوْا

به آنها بگو

نُدْعُ أَبْنَاءَنَا وَ ابْنَاءَكُمْ

خوب است شما پسرانتان را بیاورید و ما هم پسرانمان را،

وَ نِسَاءَنَا وَ نِسَاءَكُمْ

شما زنانتان را بیاورید و ما هم زنانمان را

وَ انْفُسَنَا وَ انْفُسَكُمْ

شما خودتان بیاورید و ما هم خودمان می‌آییم،

ثُمَّ نَبْتَهِلْ

سپس با هم مباحله کنیم

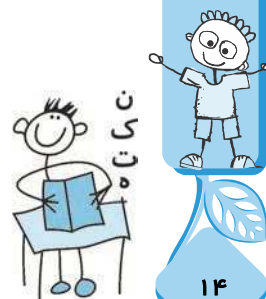
فَنَجْعَلَ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ

یعنی دعا کنیم و از خدا بخواهیم گروهی که دروغ می‌گویند مورد نفرین و مجازات خدا قرار گیرند.

۹- معنی «مباحله» یعنی دو گروه خود را در مقابل اراده‌ی خداوند قرار بدهند تا هر گروه که عقاید باطل و اشتباه دارد مورد مجازات الهی قرار گیرد.

۱۰- پیامبر اکرم (ص) در روز مباحله، دخترش حضرت فاطمه (س) و دامادش حضرت علی (ع) و فرزندان‌شان امام حسن (ع) و امام حسین (ع) را همراه خود آورد.

۱۱- مسیحیان بعد از دیدن خانواده‌ی پیامبر، حاضر به مباحله نشدند و مقرر شد مسلمانان از اموال و جان مردم مسیحی «نجران» در مقابل دشمنان محافظت کنند و در مقابل، مسیحیان پذیرفتند مالیات سالانه پرداخت کنند.

لغات جدید

رَسُول: پیامبر	رُسُل: پیامبران
جَنَات: بهشت‌ها	كُتِبَ: کتاب‌ها
بَيِّنَات: دلایل روشن	ناس: مردم
حَدِيد: آهن	مَنَافِع: فایده‌ها
قَوِي: نیرومند	

نکات مهم درس:

- ۱- منظور از میزان، وسیله و معیار سنجش حق از باطل است.
- ۲- آیه‌ی ۲۵ سوره‌ی حدید به «آیه‌ی قسط» شهرت یافته است.
- ۳- براساس آیه‌ی ۱۱ سوره‌ی مجادله، خداوند به اهل علم درجات بالایی می‌بخشد.
يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ
خداوند کسانی از شما را که ایمان آوردند و اهل علم و دانش هستند، درجات بالایی می‌بخشد.
- ۴- دانشمندان زیر هر کدام در یک یا چند علم، تخصص و مهارت داشتند:
ابو علی سینا ← پدر علم پزشکی
جابرین خیّان ← پدر علم شیمی
خواجه نصیر ← ریاضی‌دان، منجم، اندیشمند و سیاستمدار
ابوریحان بیرونی ← ریاضی‌دان و منجم حکیم ابولقاسم فردوسی ← شاعر
پرفسور سید محمود حسابی ← پدر علم فیزیک ایران
شهید مصطفی احمدی روشن ← دانشمند انرژی هسته‌ای
طاهره منقار زاده ← مترجم قرآن به زبان‌های فارسی و انگلیسی.
- ۵- براساس آیه‌ی ۲۵ سوره‌ی حدید، آهن «مادر فلزات» است و بسیار فایده دارد.
وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ
- ۶- در آیات ۸۳ تا ۹۸ سوره‌ی کهف به ماجرای ذوالقرنین اشاره شده است.
- ۷- این آیه‌ی قرآن از زبان ذوالقرنین نقل شده است: هَذَا رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّي.

لغات جدید

مَلُوءَةٌ: نماز	زَكَات: صدقه‌ی واجب
حِزْبُ اللَّهِ: گروه خدا	أَطِيعُوا: اطاعت کنید.
خَبِير: آگاه	عَالِم: دانا
تَعْمَلُونَ: انجام می‌دهید.	مُفْلِحُونَ: افراد رستگار و موفق

نکات مهم درس:

۱- براساس آیات سوره‌ی آل عمران، رستگاران به خوبی‌ها امر می‌کنند و از کارهای ناپسند و زشت نهی می‌کنند.

۲- براساس آیه‌ی ۲ سوره‌ی حشر، ما باید از سرنوشت گذشتگان عبرت بگیریم:

فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ (۲)

ای صاحبان خرد و بینش! از سرنوشت گذشتگان عبرت بگیرید.

براساس آیات ۱۹ و ۲۲ سوره‌ی مجادله، حزب شیطان شکست‌خورده و حزب الله پیروز است:

أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ

بدانید قطعاً حزب شیطان شکست‌خورده و زیان‌کار است.

أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

بدانید قطعاً حزب الله پیروز و رستگار است.

درس سیزدهم

لغات جدید

رَبَّنَا: خدایا، پروردگارا	رَحِيم: مهربان
جَنَّة: بهشت	إِخْوَان: برادران
رَنُوف: بسیار دلسوز و مهربان	أَصْحَاب: اهل، یاران
يَسْتَوِي: مساوی است، مساوی هستند.	مَنَاب: درست، صحیح
تَغَابُن: ضرر و زیان	

نکات مهم درس:

۱- بندگان خدا در آیات سوره‌ی حشر دعا می‌کنند که آنها و برادران ایمانی آنها آمرزیده شوند و در دل‌هایشان نسبت به مؤمنان، کینه وجود نداشته باشد.

۲- براساس آیه‌ی ۲۰ سوره‌ی حشر، اهل بهشت همان افراد رستگار و موفق هستند.

۳- آیه‌ی ۴ سوره‌ی ممتحنه باید حفظ شود:

رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

پروردگارا بر تو توکل کردیم و به سوی تو، توبه کردیم و بازگشت (همه) به سوی تو است.

۴- با توجه به آیه‌ی ۱ سوره‌ی ممتحنه نباید با دشمنان خدا دوستی کنیم:

لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ

دشمن من و دشمن خودتان را دوست نگیرید.

۵- حکایت زیر از سعدی، مربوط به آیه‌ی ۱ سوره‌ی ممتحنه است.

نصیحت از دشمن پذیرفتن خفاست ولیکن شنیدن رواست؛ تا به خلاف آن کار کنی که عین صواب است.

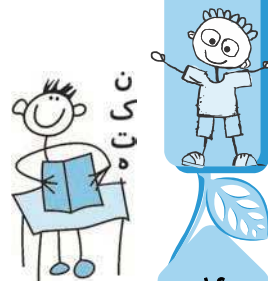
خذر کن، ز آنچه دشمن گوید آن کن که بر زانو زنی دست تغابن

گرت راهی نماید راست، چون تیر از آن برگرد و راه دست چپ گیر

۶- خداوند براساس آیه‌ی ۲۴ سوره‌ی حشر، پدیدآورنده و صورت‌گر هر چیز است:

هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ

اوست خدایی که آفریننده، پدیدآورنده و صورت‌گر است.

تجارة: تجارت	أموال: مالها، داراییها
أنهار: نهرها، رودها	عظیم: بزرگ
عذاب أليم: عذاب دردناک	تؤمنون: ایمان می‌آورید.
يغفر: می‌آمرزد.	ذنوب: گناهان

نکات مهم درس:

- ۱- براساس آیات ۱۰ تا ۱۲ سوره‌ی صف، تجارتی که انسان را از عذاب جهنم نجات می‌دهد، ایمان آوردن به خدا و پیامبر و جهاد با مالها و جانهاست.
- ۲- براساس آیه‌ی ۱۲ سوره‌ی صف، تجارت با خدا، آمرزش گناهان و ورود به بهشت، رستگاری بزرگ است.
- ۳- با توجه به آیه‌ی ۲ سوره‌ی صف، باید به هر چه می‌گوییم، عمل کنیم:
لَمْ تَقُولُونَ مَا لَأ تَفْعَلُونَ
چرا سخنی می‌گویید که به آن عمل نمی‌کنید.
- ۴- ماجرای پیامبر اکرم (ص) که ابتدا خودش رطب (خرما) نخورد سپس به کودک بیمار فرمود خرما نخورد، در کتاب شرح اصول کافی آمده و با آیه‌ی ۲ سوره‌ی صف ارتباط معنایی دارد.
- ۵- نام حضرت موسی (ع)، حضرت عیسی (ع) و حضرت محمد (ص) در سوره‌ی صف آمده است.
- ۶- براساس آیه‌ی ۱ سوره‌ی صف، همه‌ی موجودات خداوند را ستایش می‌کنند:
سَبِّحْ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
آنچه در آسمانها و زمین است، خدا را تسبیح و ستایش می‌کنند.
- ۷- این شعر خاقانی، بیان‌گر مفهوم عبرت‌آموزی است و با آیه‌ی زیر آن هم معنی می‌باشد:
ایوان مدائن را آیینهی عبرت‌دان
فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ
پس عبرت بگیرید ای صاحبان بصیرت و آگاهی.
- ۸- دعای ختم قرآن از زبان حضرت علی (ع) بیان شده و در کتاب «بحار الانوار» نقل شده است.

آموزش قرآن

درس اول

- ۱- کدام یک از کلمات قرآنی زیر، اشتباه ترجمه شده است؟
- (۱) قُلُوب: دل‌ها
(۲) يُنْفِقُونَ: منفق می‌شوند
(۳) یَقِيمُونَ: برپا می‌دارند
(۴) مَثَلَةٌ: نماز
- ۲- در آیه‌ی زیر، کدام کلمه اشتباه معنی شده است؟
«الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ»
ترجمه‌ی آیه: «کسانی که ایمان می‌آورند به پنهان و به خاطر نماز قیام می‌کنند.»
- (۱) يُؤْمِنُونَ
(۲) یَقِيمُونَ
(۳) الَّذِينَ
(۴) الصَّلَاةَ
- ۳- شیوه‌ی خواندن کدام کلمه اشتباه نوشته شده است؟
- (۱) بَرِيًّا ← بَرِيًّا
(۲) الْحَيَاةَ ← الْحَيَاةَ
(۳) نَفْسِهِ ← نَفْسِهِ
(۴) اَرْنَكَ ← اَرَاكَ
- ۴- آیه‌ی زیر درباره‌ی کدام مورد است؟
«وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا»
- (۱) انفاق کردن از روزی
(۲) ایمان به پیامبر (ص)
(۳) اوقات نماز خواندن
(۴) طلوع و غروب خورشید

درس دوم

- ۵- کدام کلمه جمع نیست؟
- (۱) جُنُود
(۲) نَذِير
(۳) سَمَاوَات
(۴) قُلُوب
- ۶- کدام کلمه هم‌معنی کلمه‌ی «رسول» است؟
- (۱) رَب
(۲) نَبِي
(۳) جُنُود
(۴) مَلَائِكَة
- ۷- کدام یک از ویژگی‌های پیامبر اکرم (ص) نیست؟
- (۱) شَاهِد
(۲) مُبَشِّر
(۳) رَازِق
(۴) نَذِير
- ۸- کدام یک از گزینه‌های زیر، وعده‌ی خداوند به رزمندگان اسلام است؟
- (۱) فَتْح
(۲) رِزْق
(۳) اِنْفَاق
(۴) مَبِين
- ۹- کدام کلمه اشتباه ترجمه شده است؟
- (۱) اَرْض: زمین‌ها
(۲) سَمَاوَات: آسمان‌ها
(۳) جُنُود: لشکریان
(۴) رَسُول: پیامبر
- ۱۰- نام عملیات رمضان از کدام سوره انتخاب شده است؟
- (۱) فَجْر
(۲) بَقْرَة
(۳) آلِ عِمْرَان
(۴) نَصْر

۱۱- کدام عملیات دفاع مقدس براساس سوره‌ی صَف نام‌گذاری شده است؟

- (۱) بدر (۲) فَتْح (۳) مرصاد (۴) انصار

۱۲- کدام‌یک از عملیات‌های زیر در دفاع مقدس، براساس سوره‌ی آل عمران نام‌گذاری شده است؟

- (۱) رمضان (۲) مرصاد (۳) انصار (۴) بدر

درس سوم

۱۳- کدام گزینه اشتباه معنا شده است؟

- (۱) اتَّقُوا: تقوا پیشه کردند.
(۲) یا ایُّهَا: ای
(۳) نِساء: زنان
(۴) اَرْض: زمین

۱۴- ترجمه‌ی کدام کلمه‌ی قرآنی صحیح است؟

- (۱) قَدَم: لشکر
(۲) اتَّقُوا: توقف کنید
(۳) اَلَّذِین: کسی که
(۴) خَیْر: خوبی

۱۵- عبارت قرآنی «اتَّقُوا اللَّهَ» چگونه معنا می‌شود؟

- (۱) تقوای خدا را پیشه می‌کنند.
(۲) تقوای خدا را پیشه کنید.
(۳) تقوای خدا را پیشه کردند.
(۴) تقوای خدا را پیشه کن.

۱۶- آیه‌ی زیر را کامل کنید.

«اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ.....»

- (۱) خَیْر (۲) نَذِیر (۳) بصیر (۴) مُبَشِّر

۱۷- در کدام سوره‌ی قرآن خداوند از مسلمانان می‌خواهد همدیگر را با القاب ناپسند صدا نزنند و عیب‌جویی نکنند؟

- (۱) بقره (۲) نصر (۳) حُجرات (۴) آل عمران

۱۸- آیه‌ی روبه‌رو، کدام رفتار را برای مؤمنان ناپسند می‌شمارد؟ «وَلاتَلْمِزُوا انْفُسِكُمْ»

- (۱) دروغ (۲) عیب‌جویی
(۳) با لقب ناپسند صدا کردن یکدیگر
(۴) مسخره کردن

۱۹- عهدنامه‌ی حضرت علی (ع) در نهج البلاغه خطاب به کیست؟

- (۱) امام حسن (ع) (۲) امام حسین (ع) (۳) معاویه (۴) مالک اشتر

۲۰- خداوند در قرآن کریم، مؤمنان را همدیگر می‌داند.

- (۱) دوست (۲) فرزند (۳) برادر (۴) پشتیبان

درس چهارم

۲۱- کدام کلمه‌ی قرآنی با توجه به ترجمه‌ی آن، اشتباه نوشته شده است؟

- (۱) ظَن: گمان (۲) اِسْم: گناه (۳) غَیْب: پنهان (۴) اَلَّذِین: کسانی که

۲۲- ترجمه‌ی صحیح کلمه‌ی قرآنی «تَعْمَلُونَ» کدام گزینه است؟
 (۱) می‌دانید (۲) عمل می‌کنید (۳) می‌دانند (۴) عمل می‌کنند

۲۳- کدام یک از صفات خداوند به معنی «بینا» است؟
 (۱) علیم (۲) رَزَّاق (۳) رحیم (۴) بصیر

۲۴- در آیه‌ی زیر، کدام کلمه اشتباه معنا شده است؟
 «إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ»
 ترجمه‌ی آیه: قطعاً خداوند عمل می‌کند و شما نمی‌دانید.
 (۱) يَعْلَمُ (۲) أَنْتُمْ (۳) لَا تَعْلَمُونَ (۴) إِنَّ

۲۵- بنابر آیات سوره‌ی حجرات، بهترین بندگان خداوند، چه کسانی هستند؟
 (۱) پاک‌ترین (۲) باتقواترین (۳) راستگوترین (۴) منظم‌ترین

۲۶- براساس آیات سوره‌ی حجرات، چرا خداوند انسان‌ها را از تژادهای مختلف آفریده است؟
 (۱) تا به هم کمک کنند. (۲) تا با هم دوست باشند.
 (۳) تا متفاوت باشند. (۴) تا یکدیگر را بشناسند.

۲۷- معنی کلمه‌ی «اجتناب» چیست؟
 (۱) تقوا (۲) دوری کردن (۳) بدی‌ها (۴) عمل کردن

درس پنجم

۲۸- معنی کدام کلمه‌ی قرآنی، اشتباه است؟
 (۱) آنهار: روزها (۲) عیون: چشمه‌ها (۳) جَنَات: بهشت‌ها (۴) ناس: مردم

۲۹- کلمات کدام گزینه متضاد یکدیگر هستند؟
 (۱) رحمان - رحیم (۲) لیل - نهار (۳) عیون - غیب (۴) ناس - نار

۳۰- کدام گزینه، به صورت اشتباه جمع بسته شده است؟
 (۱) آیه ← آیات (۲) جَنَّة ← جنات (۳) نهار ← انهار (۴) رَسول ← رُسُل

۳۱- کدام کلمه‌ی قرآنی از لحاظ معنی با کلمات دیگر ارتباط ندارد؟
 (۱) مؤمنین (۲) مُحْسِنین (۳) عالمین (۴) مُتَّقِین

۳۲- منظور از کلمه‌ی «بیان» در آیه‌ی زیر، چیست؟
 «هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَ هُدًى وَ مَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ»
 (۱) خداوند (۲) پیامبر (۳) قرآن (۴) مؤمنان

۳۳- آیه‌ی زیر اشاره به کدام مورد علمی دارد که توسط دانشمندان اثبات گردیده است؟
 «وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ»
 (۱) خلقت آسمان (۲) گسترش یافتن جهان (۳) نور خورشید (۴) درخشش ماه در آسمان

